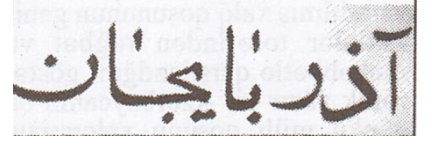

Mirrəhim Vilayi

Milli Hökumətin Siyasi, İqtisadi və Mədəni Reformlarının Yerinə Yetirilməsində Demokratik Mətbuatın Mübarizəsi

Azərbaycan Demokrat Fırqəsi hakim partiya olduğu gündən doğma Azərbaycan dilində mətbuatın çıxmasına artıq dərəcədə fikir vermiş, milli hökumətin bütün siyasi və iqtisadi tədbirlərinin kütlələr üçün işıqlandırılmasında həmin mətbuat qarşısında təxirəsalınmaz mühüm vəzifələr qoymuşdur.

Azərbaycanda milli hökumətin qurulması ilə Azərbaycan milli mətbuatının tərəqqi və inkişafı üçün də yeni bir dövr açıldı.

Az bir zamanda Təbriz və Azərbaycanın vilayət mərkəzlərində ana dilində yeni qəzet və məcmuələr nəşr olunmağa başladı.

Təbriz şəhərində Azərbaycan Milli Məclisinin orqanı "Azad millət", Azərbaycan Həmkarlar İttifaqının orqanı "Qələbə", Azərbaycan Demokrat Cavanlar Təşkilatının orqanı "Cavanlar", "Yeni Şərq", "Fəryad", Ərdəbil şəhərində "Cövdət", Urmiyə şəhərində "Urumiyyə", Zəngan şəhərində "Azər" qəzetləri, Təbrizdə "Şəfəq", "Demokrat", Azərbaycan şairlər cəmiyyətinin orqanı "Günəş", "Azərbaycan", "Mədəniyyət", Miyanada "Vətən" və s. məcmuələri göstər mək olar.

Bu dövrdə doğma ana dilində nəşr edilmiş mətbuatımıza Azərbaycan Demokrat Fırqəsinin orqanı olan "Azərbaycan" qəzeti istiqamət verir və onların mübarizə yollarını işıqlandırır. Bu haqda yazırdılar ki, "Azərbaycan" qəzeti artıq öz müqəddəratına yiyələnmiş qəhrəman bir xalqın mübariz orqanı olmuşdur. Burada iştirak edən istedadlı mühərrirlər mürtəcelərin hər növ fitnəkarlıqlarını vaxtılı vaxtında ifşa edirlər. Qəzet İran Azərbaycanında hər gün böyük ictimai tədbirlər görən milli hökumətin hər addımını xalqa izah edir, xalqın cüşə gəlmiş kin və qəzəbini daha da alovlandırır, onun milli şüur və iradəsini doğru bir istiqamətə

yönəldərək hər an sərvaxt və ayıq olmağa çağırır.

Milli Hökumətin proqramında göstərilən maddələr istər milli hökumət tərəfindən və istərsə də Azərbaycan milli məclisi tərəfindən qanunvericilik yolu ilə həyata keçirildikcə, bütün demokratik reformalar öz əksini Azərbaycanda nəşr edilən demokratik mətbuatın səhifələrində tapır və xalqa aydın surətdə izah olunurdu.

Azərbaycan Milli Hökumətinin tədbirlərindən və qərarlarından biri Azərbaycan dili haqqında və Təbriz şəhərində darülfünunun açılması haqqında çıxardığı qərardır. Azərbaycan Milli Hökuməti Azərbaycan dilini rəsmi dövlət dili elan etdi. Qərarla deyilir: "Bu gündən etibarən Azərbaycanda Azərbaycan dili rəsmi dövlət dili hesab olunur. Dövlətin qərarları və rəsmi elanlar, həmçinin xalq qoşunları hissələrinə verilən fərmanlar və qanun layihələri mütləq Azərbaycan dilində yazılmalıdır".

Bununla yanaşı, Milli Hökumət Azərbaycanda yaşayan millətlərə işlərini öz ana dillərində aparmağa ixtiyar verdi. Bundan başqa, Milli Hökumətin qərarı ilə Azərbaycanda yaşayan xırda millətlərin xüsusi milli məktəblərində təlimin öz ana dillərində aparılmasına da icazə verildi.

Milli Hökumətin milli universitet və dil haqqındakı bu iki qərarı Azərbaycanın demokratik mətbuatında geniş surətdə işıqlandırılıb xalq kütlələrinə çatdırıldı.

"Azərbaycan" qəzeti bu iki qərarı qiymətləndirərək "Milli dil milli darülfünun" adlı məqalədə belə yazmışdır:

"Bu qərar müasir dünyanın demokratik ölkələrinin qanunauyğun və ehtiyaclara münasib bir qərarıdır. Bu qərar ana dilində oxuyub yazmağı rəsmi hala gətirmək surəti ilə, Azərbaycanda yaşayan bütün xalqlar üçün ümumi təhsilin yolunu açmışdır".

Doğrudan da Milli Hökumətin belə bir tədbiri Azərbaycan xalqının milli mədəniyyətinin inkişafında böyük rol oynadı. Doğma ana dilində məktəblər açılması, ibtidai və orta məktəblər üçün Azərbaycan dilində dərs kitablarının çap edilməsi dediklərimizə parlaq sübutdur.

Azərbaycan Milli Hökumətinin maarif sahəsindəki bu ilk qədəmləri Azərbaycan xalqının milli şüur və düşüncəsinin məhsuludur. Azərbaycan xalqının milli azadlıq hərəkatı xalqı öz ölkəsinin, öz müqəddəratının həqiqi sahibi etdiyi kimi, onun doğma dilini və milli mədəniyyətini də özünə qaytardı. O, beləliklə də xalqın irəliyə doğru inkişaf və tərəqqi etməsinə geniş yol açdı.

Azərbaycanda universitetin təşkili də Azərbaycan xalqının mədəniyyət tarixi üçün böyük hədiyyə oldu.

Seyid Cəfər Pişəvəri 1946-cı ilin iyun ayının 12-də Təbrizdə Azərbaycan Universitetinin açılış münasibəti ilə söylədiyi nitqində demişdir: Bizim bu darülfünunu təsis etməyimiz ilə bütün İranda mədəni və elmi inqilab olacaqdır. Bu darülfünun xalqımızın ehtiyacını gələcəkdə təmin edib ona yardım edəcəkdir. Gələcəkdə darülfünunun hər ilki kimi açılış mərasimində bu günləri iftixarla yad edəcəyik. Bu darülfünun bizim üçün ən

mühüm həyatı və elmi müəssisə olacaqdır.

"Azad millət" qəzeti yazır: " İyirmi illik irticai hökumət dövründə İran məmləkəti bütün ictimai və iqtisadi sahələrdə dala qalıb, həmin irticai dövlət uzun illər boyu məmləkətin inkişafından ötrü heç bir faydalı iş görməmişdir. Təhsil İranda yalnız dövlətli uşaqlarından ötrü idi. Hər kimin ki, pulu yox idi, onun uşaqları oxumaqdan məhrum idi. Bu vəziyyət Azərbaycanda demokratik və milli hərəkatımıza qədər davam etdi".

Milli Hökumətin mühüm tədbirlərindən biri də keçmiş irticai quruluşdan xalqa miras qalmış savadsızlığı az bir müddət içərisində ləğv etmək idi.

Azərbaycan Demokrat Fırqəsi və Milli Hökumət ölkənin yaralarını sağaltmaq, onun mədəni iqtisadi sahələrini inkişaf etdirmək üçün geniş xalq kütlələrinin kiçikdən tutmuş böyüyə qədər savada və elmə yiyələnməsini günün zəruri və vacib məsələlərindən biri hesab edirdi. Məhz buna görə də Azərbaycanın bütün şəhər və kəndlərində savadsızlığa qarşı mübarizə aparmaq şüarı altında xüsusi siniflər təşkil edildi. Azərbaycanın maarif idarəsi və firqə komitələri bu sahədə böyük iş gördülər.

İran hakim dairələri Azərbaycana hər sahədə zərbə vurmuş, bu xalqın yeni nəslinin inkişafının qarşısını alaraq onu bədbəxtliyə, uçuruma və məhvə doğru sövq etmişlər. İran irticasının Azərbaycanın gənc nəslinə göstərdiyi bu düşmənçilik münasibəti nəticəsində Azərbaycan uşaqlarının çox hissəsi yetim və başsız qalmış, böyük fəlakət içərisində idilər.

İmperializmin və İranın irtica üsuli idarəsinin bu çürük qayda qanunlarını ifşa edən və onları damğalayan "Azərbaycan" qəzeti yazır ki, hər gün sayı artan bu dilənçilərin fikrini çəkən və ölkənin heysiyyətini düşünən bir məmur, bir hakim, bir hakimiyyət orqanı yox idi.

Oz ölkəsinin, xalqının səadət və xoşbəxtliyi uğrunda böyük addımlar atan Milli Hökumət yetim və sahibsiz uşaqların tərbiyəsi, onların qayğısına qalmaq sahəsində də bir sıra ciddi tədbirlər həyata keçirdi.

İşsizliyə qarşı mübarizə aparmaq, yeni karxanalar və fabriklər yaratmaq, keçmiş dövrdə bağlanmış karxanaları işə salmaq Milli Hökumətin qarşısında duran iqtisadi tədbirlərdən biri idi. Məhz Milli Hökumət bu mühüm işin öhdəsindən bacarıqla gələ bildi. "Azərbaycan" qəzeti bu haqda yazır ki: Dayanmış "Pəşminə" toxuculuq karxanasını işə salmaq və beləliklə də neçə yüz nəfər işsiz qalmış fəhlələri işlə təmin etmək üçün Milli Hökumətimiz Xalq Qoşunları Nazirliyinin sifarişlərini yerinə yetirmək məqsədi ilə o karxanaya bir milyon riyal pul buraxmışdır.

Milli sənayeni dirçəltmək, yeni fabrik zavodlar açmaq və ölkənin sənayeyə olan ehtiyaclarını təmin etmək kimi mühüm məsələ Milli Hökumətin diqqət mərkəzində dururdu.

Köhnə yolları təmir etmək, asfalt yollar, yeni yollar salmaq və yeni körpülər qurmaq sahəsində də bir sıra

müvəffəqiyyətli işlər görürdü. Sayınqala, Miyandab, Əhər, Miyana, Xalxal, Astara, Ərdəbil, Zəngan və Təbriz yollarını, Mahabad, Miyandab, Astara, Ərdəbil, Nir, Sarab və Bostanava körpülərini yeniləşdirmək və təmir etməklə minlərlə işsizləri işlə təmin etdi.

"İzvestiya" qəzeti Azərbaycanda həyata keçirilən ictimai iqtisadi tədbirləri belə qiymətləndirmişdir:

"Demokratik hərəkat İran Azərbaycanında xüsusi yüksəlişə nail olmuşdur. İran Azərbaycanının əhalisi isə uzun müddət ərzində nəinki siyasi, eyni zamanda milli zülmə, ağır cəza və təqiblərə məruz qalmışdır. Buna görə də Azərbaycanda islahat uğrundakı hərəkat İran dövləti çərçivəsində milli muxtariyyət uğrundakı mübarizəyə çevrilmiş və artıq yerli Azərbaycan əhalisinin əsas mənafeyinə uyğun bir sıra milli demokratik islahatların həyata keçirilməsi ilə nəticələnmişdir".

Azərbaycan Demokrat Firqəsinin rəhbərliyi ilə Azərbaycan Həmkarlar İttifaqı Təbriz şəhərində 40 mindən artıq fəhlə və sənətkarı öz bayrağı altında birləşdirmişdi. Azərbaycan Demokrat Firqəsi fəhlələrin hüquq və mənafeyini qorumaq yolunda böyük işlər görmüşdür. Azərbaycanda qələbə çalmış milli azadlıq hərəkatı nəticəsində fəhlələrin yaşayış vəziyyəti keçmişlə müqayisə edilməz dərəcədə yaxşılaşdı.

Azərbaycan Milli Məclisinin 1946 cı il iyul tarixli 52 maddədən ibarət iş qanununun elan edilməsi Azərbaycan fəhlələrinin həyatında yeni bir dönüş əmələ gətirdi. Bu qanun Azərbaycan fəhlələrinə 8 saatlıq iş hüququ, tətillər, sığorta, istirahət və s. hüquqlar verdi ki, bunun da hələ o vaxta qədər İranda belə misli görünməmişdi. Həmin qanun fəhlələrlə zavod və fabriklərin sahibləri arasında meydana çıxan ixtilafı aradan qaldırmaqda böyük rol oynadı və fəhlələrin iqtisadi hüquqlarını təmin etdi.

"Qələbə" qəzeti Azərbaycan fəhlələrinin siyasi və iqtisadi hüquqlar əldə etməsindən danışaraq yazır: "Milli hərəkatımızın kargərlərimizə verdiyi hüquq azadlığı onları Şərqi ən xoşbəxt və səadətli kargərləri diyə tanıya bilmişdir".

Milli Hökumətin bütün bu və s. tədbirləri İran mürtəcelərinin və onların ağaları olan amerikalı imperalistlərinin milli azadlıq hərəkatını iqtisadi blokada və təzyiqlə yolu ilə boğmaq qəsdlərini puça çıxartdı.

Milli Hökumət Azərbaycan xalqının sağlamlığını təmin etmək üçün Azərbaycanın Səhiyyə Nazirliyinə 5 milyon 30 min tunc bütçə ayırmışdı.

Azərbaycan xalqının bu nailiyyətlərini İranın istibdad üsulundan cana doymuş xalqları böyük rəğbətlə qarşıladılar. Tehranda nəşr olunan "Şahbaz" qəzeti bu nailiyyətlər haqqında yazır: "İran Azərbaycanında tam bir asayiş vardır. Əhali Milli Hökumətin tədbirlərindən, o cümlədən işsizliyin ləğv edilməsi, ərzaq şeyləri qiymətinin aşağı düşməsi, İran Azərbaycanı şəhər və kəndlərinin abadlaşmasından razıdırlar".

Azərbaycan əhalisinin beşdə dörd hissəsindən çoxu kənd təsərrüfatı ilə məşğuldur. Kəndli torpaqları isə

ümumi torpağın ancaq 10 faizini təşkil edir. Burada kənd təsərrüfatının geri qalması, torpaq üzərində hakimiyyət, torpaqdan istifadə şərtlərinin və vergilərin ağırlığı kəndlilərin acınacaqlı vəziyyətini gündən günə ağırlaşdırır.

"Urmiyə" qəzeti Azərbaycanın münbit torpağa və bol məhsula malik olmasından danışaraq yazır: "Bizim Azərbaycanımız həm münbit torpağa malik, abhava cəhətdən kifayət dərəcədə əlverişli və qəni olmaqla bərabər, əkinçiliyə İrənin başqa yerlərindən daha uyğundur".

Azərbaycan kəndlilərinin yetişdirdiyi bol taxıl, meyvə və bəslədikləri malqaranın məhsulu nəinki xalqın ehtiyacını təmin edir, hətta Azərbaycan, Tehran və onun vilayətləri üçün də bir azuqə mənbəyidir. Bütün bunlara baxmayaraq milli azadlıq hərəkatının qələbəsinə qədər Azərbaycanda feodal münasibətlərinin hökm sürməsi, mülkədarların və jandarmların sonsuz zülm və istismarı, kəndlilər üzərində qoyulan müxtəlif vergilərin çoxluğu onların varyoxdan çıxmasına, bir tikə çörək qazanmaq üçün öz doğma diyarını tərk edərək dəstə dəstə İrənin başqa vilayət və şəhərlərinə getməsinə səbəb olurdu.

Demokratik hərəkatın qələbəsinə qədər Azərbaycanda kəndlilərin vəziyyəti belə idi.

Azərbaycan Milli Məclisinin rəsmi orqanı olan "Azad millət" qəzeti 1946 cı il 20 fevral tarixli nömrəsinin baş məqaləsində yazır ki, Milli Məchsimiz, Milli Hökumətimiz demokratik üsulla təşkil tapdıqdan bəri var qüvvəsi ilə xalqımızın və vətənimizin tərəqqisi uğrunda çalışmış, kəndlilərin güzəranını yaxşılaşdırmaq məqsədilə bu məsələni öz proqramının 12ci maddəsində qeyd etmişdir.

Azərbaycan Milli Məclisinin qəbul etdiyi qərarlardan biri də "Müsadirə haqqında" qanundur. Bu qanuna görə Azərbaycanı tərk edib Tehrana və sair şəhərlərə gedərək, Azərbaycanın azadlığının, Milli Hökumətin əleyhinə təbliğat aparənların Azərbaycanda olan bütün mənqul və qeyrimənqul əmlakı müsadirə edilir.

Milli Hökumətin aqrar islahatı Azərbaycan xalqı tərəfindən böyük sevinc və qızğın hərəarətlə qarşılındı. Torpaq bölgüsü Azərbaycanda böyük el şənliyinə və el bayramına çevrildi. Azərbaycan Milli Məclisinin və Azərbaycan Milli Hökumətinin yer bölgüsü haqqındakı qanun və tədbirləri kəndlilərin torpaq uğrındakı mübarizəsinə yeni ilham və qüdrət verdi. Həm də onlarda belə bir fikrin, belə bir tədbirin yəqinliyinə olan inamı qatqat artırdı.

Yer bölgüsünün əhəmiyyəti mətbuatda belə qiymətləndirilmişdir: "Bu iş. nə tək Azərbaycanda, bəlkə İrənin bütün vilayətlərində iqtisad və təkamül cəhətdən böyük təbəddülat vücuda gətirəcəkdir. Yer bölgüsü və maliklə rəiyyətin hüdudunu təyin edən qanunlar milli hərəkatımızın iqtisadi təməli və maddi əsası oldu".

1946cı il oktyabr ayının 2də Təbriz şəhərinin firqə fəalları iclasındakı nitqində Azərbaycan Demokrat Firqəsinin sədrı və Milli Hökumətin baş naziri Seyid Cəfər Pişəvəri demişdir: "Kəndli bizim hərəkatımızın möhkəm dayağıdır. Mən ümid edirəm ki, bir vaxt gələcək İrə xalqı da Azərbaycan xalqı ilə birlikdə

torpaqları qəsb edən və İrani tərəqqidən saxlayan böyük feodalların kökünü kəsib aradan aparacaqdır".

Azərbaycan xalqının azad mühitdə yeni həyat səhnəsində iri addımlarla inkişafa doğru irəliləməsi, ölkənin səadət və tərəqqisi uğrunda Milli Hökumətin həyata keçirdiyi iqtisadi tədbirlər demokratik mətbuat səhifələrinin zینəti oldu. Bu mütərəqqi tədbirlər nəinki Azərbaycanın demokratik mətbuatında, eləcə də İran və dünyanın bir sıra demokratik qəzetlərində də öz əksini tapdı.

Tehranda nəşr edilən "Zəfər" qəzeti Azərbaycan Milli Hökumətinin əldə etmiş olduğu müvəffəqiyyətləri alqışlayaraq qeyd edir ki, Azərbaycanda millı hərəkət müvəffəqiyyət əldə etdikdən sonra o, xalqın inkişafı yolunda təsriedici qədəmlər götürdü. Kəndlilər öz hüquqlarına çatdılar. Yəni, yer sahibi oldular. Küçələr asfalt olundu, habelə yeni fabriklər tikildi, bağlanmış müəssisələr yenidən işə düşdü, maarif müəssisələri və çoxlu məktəblər bərpa olundu.

İran Tudə Partiyası və onun demokratik mətbuatı Milli Hökumətin həyata keçirdiyi bütün ictimai iqtisadi tədbirləri alqışladığı kimi, onun aqrar islahatını da yüksək qiymətləndirdi.

"Nameyi mərdom " qəzeti "Keçmişdə və indi" adlı məqaləsində inqilabi hərəkətdən qabaq Azərbaycan kəndlilərindən müxtəlif ünvanlarla alınan vergilərin Milli Hökumət tərəfindən ləğv edildiyini və Azərbaycan kəndlilərinin torpaq sahibi olduğunu qələmə alaraq yazır ki, Azərbaycan Milli Hökuməti bütün qəbuledilməz vergilərin hamısına qızıl xətlə qələm çəkdi və mülkədar bəhrəsini ədalətli əsaslar üzərində yenidən qurdu. Dövlət torpaqlarının kəndlilər arasında bölünməsi nəticəsində keçmişdə öz zəhmətlərinin bəhrəsindən istifadə edə bilməyən kəndlilərin böyük hissəsi torpaq sahibi oldu. Onlar böyük əlaqə ilə işə başlayaraq öz ehtiyaclarını rəf etmək üçün kəndli bankından istifadə edirdilər.

Milli Hökumətin həyata keçirdiyi reformaları hətta dünyanın bir sıra mətbuatı da təsdiq edir. Vaşinqtonda çıxan "Middle East" jurnalı Milli Hökumətin bu islahatını etiraf etmək məcburiyyətində qalaraq yazır: "Üsyançıların rəhbəri və yeni rejimin baş naziri Pişəvəri dəqiq və təsirli təşəbbüslə bir sıra çox lazımlı islahatlar keçirdi. Bunlar torpaq islahatından, fəhlələrin vəziyyətinin yaxşılaşdırılması, ictimai işlərin və maarif işlərinin inkişafı tədbirlərindən ibarət idi".

Milli Hökumət az müddətdə musiqi, teatr və incəsənətin inkişaf etdirilməsi sahəsində də bir sıra müvəffəqiyyətli işlər gördü. Təbriz şəhərində Azərbaycan Dövlət Teatrı, oğlan və qızlardan ibarət musiqili rəqs ansamblı filarmoniya yaradıldı. Urmiyə şəhərində dövlət teatrı yaradıldı. Şəhərlərimizdə musiqi məktəbləri, muzeylər təşkil edildi. Təbriz şəhərində Səttar xan, Bağır xan və Şeyx Məhəmməd Xiyabaninin heykəlləri qoyuldu.

Bu barədə Tehranda nəşr edilən "Dad" qəzetinin müdiri Əbulhəsən öz xatirələrində yazır: " Hələ indiyə qədər İranın paytaxtı olan Tehranda nə dövlət, nə bələdiyyə və nə də dövlətli adamlar tərəfindən İranın

mərkəzinə layiq olan bir teatr salonu tikilməmişdir. Halbuki Azərbaycanda beş ay müddətində tikinti və quruculuq fəaliyyəti xüsusi sürətlə irəliləməkdədir".

Azərbaycan xalqının haqq işini və azad səsini bütün dünyaya yaymaq üçün Təbriz şəhərində Azərbaycan radio stansiyası yaradıldı.

Şair və yazıçılarımızın yazıb yaratmaları üçün geniş fəaliyyət meydanı açıldı. Onların ana dilində əsərləri çap olunmağa başladı.

Gənc Milli Hökumətin ictimai iqtisadi tədbirləri Azərbaycan xalqını sevindirdiyi kimi, onun ıldırım sürəti ilə yayılan təsiri İran zəhmətkeşlərinə çatdı və mübarizədə onları ruhlandırıdı.

İranın müxtəlif şəhərlərində yaşayan Azərbaycan zəhmətkeşləri "Azərbaycan" qəzeti redaksiyasına yazdıqları məktublardan birində öz sevinclərini belə ifadə edirdilər: "Biz Tehranda yaşayan azərbaycanlılar, "Azərbaycan" qəzetini oxuduğumuz zaman bizlərdə yeni ruh yüksəkliyi və böyük şadlıq əmələ gəlir. Təzə Milli Hökumətin az müddət ərzində böyük qədəmlər atması bizi həddindən artıq sevindirir.

Ölkəmiz və ana yurdumuz olan Azərbaycanın hər cəhətdən tərəqqi etməsi, maarif və mədəniyyətin öz ana dilimizdə olması, kənd təsərrüfatının inkişafı üçün lazımi tədbirlərin görülməsi, Təbrizdə yeni toxuculuq və başqa karxanaların tez bir zamanda işə salınması, dilənçilərin yığılıb işə cəlb edilməsi və başqa yenilikləri "Azərbaycan" qəzetində oxuyarkən qəlbimiz fərəhlə dolur, bütün bunlar bizə can verir".

Azərbaycandakı demokratik hərəkatın və Milli Hökumətin iqtisadi tədbirlərinin İran xalqlarının milli azadlıq hərəkatına, Yaxın və Orta Şərq xalqlarına göstərdiyi müsbət təsir haqqında Pişəvəri demişdir: "Tarix firqəmizin Azərbaycan xalqı və İran milləti üçün gördüyü böyük işləri qızıl xətlə qeyd edəcək, xalq onu alqışlayacaq, sevəcək və başı uca olacaqdır".

Azərbaycanın bütün şəhər və kəndlərində keçirilən mitinqlərdə xalq kütlələri öz azadlıqlarını qorumaq üçün Azərbaycan Milli Məclisinin, Milli Hökumətin çağırışını böyük ruh yüksəkliyi və sevinclə qarşıladılar.

"Azad millət" qəzeti sülh uğrunda, xalqın əmin-amanlığını müdafiə etmək məqsədi ilə yaradılmış xalq qoşununun geniş kütlələr tərəfindən rəğbət və məhəbbətlə qarşılandığını göstərərək yazır ki, Azərbaycanın bu günkü milli qoşunu xalqımızın iradəsi ilə yaranmışdır və azadlığımızı, istiqlalımızı qorumaq üçün böyük əməl hesab olunur. Xalq qoşunumuz millətimizin sevinci və ürək məhəbbəti ilə qarşılır. Bu gün millətimiz, onun azadlığını qoruyan və hakimiyyətini hifz edən qoşuna böyük rəğbət və səmimiyyət göstərir.

İran qoşunlarının baş qərargah rəisi general Ərfənin özbaşınalığına və irticaçi hərəkatlarına qarşı üsyan səslərini ucaltmış azərbaycanlıya fars zabitlərindən bir dəstə İran qoşunlarından qaçaraq Azərbaycana pənah gətirdi.

Bu mübariz zabitləri azad Azərbaycan böyük hörmət və səmimiyyətlə qarşıladı. Firqə və Milli Hökumət onların hərbi dərəcələrini artırdı, xalq qoşunlarında onlara layiq məqamlar verdi.